

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

МОДЕРНІЗАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ У ГЛОБАЛЬНОМУ ВИМІРІ БЕЗПЕКИ СОЦІАЛЬНО-ТУРБУЛЕНТНОГО СВІТУ

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
МІЖНАРОДНА АСОЦІАЦІЯ РЕКТОРІВ ПЕДАГОГІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ ЄВРОПИ
БЛАГОДІЙНИЙ ФОНД ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКОГО ПАРТНЕРСТВА

МОДЕРНІЗАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ У ГЛОБАЛЬНОМУ ВИМІРІ БЕЗПЕКИ СОЦІАЛЬНО-ТУРБУЛЕНТНОГО СВІТУ

**МАТЕРІАЛИ
МІЖНАРОДНОГО ФОРУМУ**

...

16 ЛЮТОГО 2023

Київ
Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова
2023

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
(протокол № 2 від 26 січня 2023 року)*

За загальною редакцією академіка В. П. Андрущенко

Редакційна колегія:

- Віктор Андрущенко* – в. о. ректора УДУ імені Михайла Драгоманова
(голова редакційної колегії);
- Лешек Корпоровіч* – професор Ягеллонського університету (Республіка Польща);
- Роман Вернидуб* – проректор з навчально-методичної роботи
УДУ імені Михайла Драгоманова (заступник голови редакційної колегії);
- Григорій Торбін* – проректор з наукової роботи УДУ імені Михайла Драгоманова
(заступник голови редакційної колегії);
- Павло Горінов* – в. о. директора навчально-наукового інституту права
УДУ імені Михайла Драгоманова;
- Володимир Євтух* – декан факультету соціально-політичних наук
УДУ імені Михайла Драгоманова;
- Юрій Кондратьєв* – директор Міждисциплінарного центру складних систем
УДУ імені Михайла Драгоманова;
- Микола Кириченко* – директор Державного закладу вищої освіти
«Університет менеджменту освіти» НАПН України;
- Лариса Лук'янова* – директор Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих
імені Івана Зязюна НАПН України;
- Наталія Мозгова* – завідувач кафедри філософії УДУ імені Михайла Драгоманова;
- Тарас Олефіренко* – декан педагогічного факультету УДУ імені Михайла Драгоманова;
- Василь Федоришин* – декан факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського
УДУ імені Михайла Драгоманова;
- Сергій Русаков* – директор навчально-наукового інституту філософії
та освітньої політики УДУ імені Михайла Драгоманова;
- Наталія Титова* – завідувач кафедри професійної освіти УДУ імені Михайла Драгоманова;
- Таміла Новіцька* – директор Центру молодіжної політики УДУ імені Михайла Драгоманова.

М 74

**МОДЕРНІЗАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ У ГЛОБАЛЬНОМУ ВИМІРІ
БЕЗПЕКИ СОЦІАЛЬНО-ТУРБУЛЕНТНОГО СВІТУ : збірник матеріалів міжнародного
форуму / за заг. ред. акад. В. П. Андрущенко. – Київ : Вид-во УДУ імені
Михайла Драгоманова, 2023. – 455 с.**

До збірника увійшли матеріали учасників Міжнародного форуму, де розглядаються актуальні питання стратегічних напрямів пріоритетів галузей наук і знань, зокрема з неперервної освіти та педагогічної інноватики, освітньої політики, публічного управління та громадського самоврядування.

Матеріали збірника можуть бути використані науковцями, практиками, здобувачами вищої освіти в галузі філософії, політології, управління, психології, педагогіки та дотичних до них наук.

УДК 37.018-048.35:316.32-049.5(082)

DOI: <https://doi.org/10.31392/conf.UDU.2023.16.02>

© Автори статей, 2023

© Редакційна колегія, 2023

© Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2023

/ Н. Г. Ничкало (голова за наук. ред. проф. В. М. Слабка / Мін-во освіти і науки, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова ; кафедра освіти дорослих. Київ : ОЛДІ-Плюс, 2018. С. 201-238.

4. Makarenko L., Slabko V., Kononenko A., Musorina M., Smyrnova I. Pedagogical aspects of ensuring the efficiency of education of applicants of higher education institutions of Ukraine in the process of research of technical disciplines. *Journal of Critical Reviews*, 2020, 7(13), S. 116-118. URL : <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57220183447>
5. Slabko V., Marusynets M., Strelnik O. «Formal» and «non-formal» education in the differentiation of intrinsic properties. *Освітній дискурс* : збірник наукових праць / голов. ред. О. П. Кивлюк. Київ : вид-во «Гілея», 2019 Вип. 15 (7-8) : гуманітарні науки.

УДК 378.091.3:364-051

Мариніч О.

*викладач кафедри соціальної політики
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
м. Київ, Україна*

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УМОВАХ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ

*“Учіться, брати мої!
Думайте, читайте,
І чужому навчайтесь, –
Свого не цурайтесь”*

Тарас Шевченко

Головним вектором у підготовці фахівців соціальної сфери в Україні як і в світовій академічній спільноті на сьогоднішній день є освіта, яка передбачає впровадження інноваційних технологій, перегляду традиційних підходів до формування особистості фахівця, його особистісного розвитку та соціальної адаптації. У зв'язку з цим, особливого значення набуває професійна компетентність спеціалістів різних сфер та рівнів суспільного життя.

У сучасній науці компетентність – є системною освітою і виступає новою одиницею виміру навченості людини та є соціальною вимогою суспільства. Дане питання набуває особливої актуальності саме в період підготовки фахівця соціального забезпечення у закладі вищої освіти, адже головним завданням процесу є підготовка кваліфікованого, конкурентоздатного, компетентного, відповідального спеціаліста, що володіє своєю професією, готового до постійного професійного росту та мобільності, оновлення своїх людських ресурсів, здатного до активної діяльності у соціальній сфері.

Спільнота науковці зазначають, що поняття “професійна компетентність” в широкому розумінні цього слова означає досконале знання своєї справи, суті роботи, яка виконується, складних зв'язків, явищ і процесів, можливих способів і засобів досягнення окреслених цілей [1].

Формуванню професійної компетентності майбутніх фахівців соціального забезпечення в умовах неформальної освіти є одним із значущих умов підвищення якості вищої освіти.

Теоретичні аспекти та особливості розвитку неформальної освіти висвітлено у працях вітчизняних та зарубіжних науковців, а саме: Л. П. Будаї, Н. Г. Василенко, С. Г. Вершловський, А. О. Гончарук, Е. І. Гусейнова, Ю. М. Лук'янова, Лук'янова Л. Б., Н. П. Павлик, О. В. Ройтблат, Л. Є. Сігаєвої, М. Р. Ілакавичус, О. М. Фучила, О. В. Шапочкіна, М. С. Якушина.

Метою нашого дослідження є визначення особливостей неформальної та інформальної освіти для формування професійної компетентності майбутніх фахівців соціального забезпечення.

В Україні існують три основні форми освіти:

Формальна освіта (formal education) – інституціалізована та цілеспрямована форма освіти, спланована за участю державних та визнаних приватних організацій і в цілому становить формальну освітню систему країни з надання освітніх програм і відповідних кваліфікацій, визнаних державою.

Інформальна освіта (informal education) (самоорганізована освіта, самоосвіта, навчання виходячи з досвіду та через досвід) – це індивідуальна пізнавальна діяльність людини, цілеспрямована і спланована, але не інституціалізована, не структурована ні за програмними цілями, ні за тривалістю і здебільшого не передбачає сертифікації[4].

Неформальна освіта (non-formal education) – будь-яка організована поза формальною освітою освітня діяльність, що забезпечує опанування тих умінь і навичок, які необхідні для соціально та економічно активного громадянина. При цьому така освітня діяльність має бути структурованою; мати освітню мету, певні часові рамки й інфраструктурну підтримку; відбуватися усвідомлено. Отримані знання зазвичай не сертифікуються, хоча це можливо.

Першу згадку про неформальну освіту датують 1968 роком. В Європі перші формати неформальної освіти в сьогоdnішньому розумінні з'явилися у Швеції. У 2017 році поняття неформальної освіти було закріплене в українському законодавстві[5].

Метою неформальної освіти є забезпечення права осіб будь-якого віку на навчання впродовж життя задля набуття, розвитку та підтримки компетентностей, що необхідні для оптимальної професійної й особистісної самореалізації у сучасному швидкозмінному світі.

Формами неформальної освіти є: очні та/або дистанційні курси особистісного саморозвитку та підвищення кваліфікації, семінари, конференції, творчі групи, тренінги, майстер-класи, майстерні, вебінари, інші освітні ініціативи, спрямовані на розвиток додаткових умінь та навичок (комп'ютерні та мовні курси, творчі студії тощо) [2].

Основні цілі неформальної освіти:

- професійний розвиток відповідно до державної політики у галузі освіти та забезпечення якості освіти;
- підвищення якості освітніх послуг, які надаються університетом;
- підвищення ефективності наукових досліджень;
- підвищення конкурентоздатності здобувачів вищої освіти на вітчизняному та міжнародному ринках освітніх послуг та праці;
- збагачення індивідуального досвіду учасників освітнього процесу щодо інших моделей створення та поширення знань.

Неформальна освіта ґрунтується на трьох засадах:

- “вчитися в дії” – цей принцип означає отримувати знання під час практичної діяльності;
- “вчитися взаємодіяти” – цей принцип передбачає роботу в групах або командах та спонування до співпраці з оточенням;

- “вчитися вчитися” – цей принцип передбачає отримання навичок пошуку та обробки інформації, а також вмінь аналізувати власний досвід і з нього формувати нові знання.

Неформальне навчання – процес здобуття освіти, що не регламентований місцем, терміном і формою навчання та не передбачає отримання документів про освіту державного зразка.

До сфери неформального навчання, що реалізується в Університеті, належать індивідуальні заняття, тренінги, сертифікатні програми, наукові школи під керівництвом тренерів, тьюторів, репетиторів та інших фахівців, які мають практичні короткострокові цілі. У більшості випадків неформальне навчання передбачає отримання слухачами актуальних практичних і теоретичних знань, навичок, оволодіння сучасними методами розв’язання професійних завдань, підвищення рівня їх професійної компетентності, вдосконалення існуючих знань та їх саморозвиток.

Важливим аспектом при здобутті неформальної освіти є те, що отримані при цьому результати навчання можуть бути перезараховані здобувачем вищої освіти у їх формальному навчанні. Тобто студенти мають можливість отримати оцінку підсумкового контролю із окремих дисциплін за знання здобуті на індивідуальних заняттях не лише в стінах Університету, а і за його межами.

Результати навчання, здобуті шляхом неформальної освіти, визначаються в системі формальної освіти в порядку визначеному чинним законодавством, а процедури їх визнання описуються “Положення про неформальну та інформальну освіту учасників освітнього процесу Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова” [2].

Відповідно до Положення про неформальну та інформальну освіту учасників освітнього процесу Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова визначений порядок та процедури визнання результатів навчання, здобутих у неформальній та інформальній освіті студентів Університету бакалаврського /магістерського рівнів освіти та слухачів, а саме:

- Оформлення документів: подання заяви студента на ім’я декана факультету, до якої додається завірена копія документу, що підтверджує зміст заяви щодо компетентностей, яких здобувач набув через неформальну або інформальну освіту.

- Визнання результатів навчання неформальної та/або інформальної освіти дозволяється для всіх дисциплін навчального плану як нормативних, так і вибіркових. Обсяг визнання результатів неформальної та інформальної освіти не повинен перевищувати 10% від загального обсягу відповідної освітньої програми.

- Процедуру визнання дозволяється проводити у семестрі, що передує семестру, у якому згідно з навчальним планом передбачено вивчення зазначеної дисципліни.

- Для визнання результатів навчання неформальної та/або інформальної освіти за розпорядженням декана факультету створюється фахова комісія, до якої входять: завідувач кафедри відповідно до спеціальності чи освітньої програми; голова комісії; гарант освітньої програми, за якою навчається студент; викладач дисципліни, що має бути перезарахована шляхом визнання результатів освіти.

- Фахова комісія визначає форму оцінювання результатів навчання відповідно до навчального плану. Здобувача ознайомлюють з програмою навчальної дисципліни та переліком питань, які виносяться на підсумковий контроль, критеріями оцінювання та правилами апеляції результатів підсумкового оцінювання.

- При перезарахуванні навчальної дисципліни відповідно до рішення фахової комісії до навчальної картки студента вносяться: назва дисципліни, загальна кількість годин/кредитів, оцінка та підстава щодо перезарахування (дата і номер протоколу).

Здобувач звільняється від вивчення перезарахованої дисципліни у наступному семестрі [2].

Перезарахування результатів навчання, отриманих у неформальній освіті – це процес визнання в системі формальної освіти знань, умінь та професійних компетентностей, набутих у неформальній чи інформальній освіті.

Визнання вищим закладом освіти результатів неформальної та інформальної освіти це комплекс процедур, що встановлюють їх відповідність результатами навчання, передбаченим відповідною освітньою програмою, або певному рівню освіти, за підсумками чого приймається рішення про можливість зарахування здобувачу вищої освіти певних освітніх компонентів відповідної освітньої програми.

Отже, неформальна та інформальна освіта виступає є одним із важливих чинників розвитку та формуванню професійної компетентності майбутніх фахівців соціальної сфери у закладах вищої освіти.

Насамкінець треба зазначити, що неформальна освіта мотивує здобувачів ВО до самовдосконалення, навчання впродовж життя, дає можливість завжди бути в тренді світового розвитку, відтак, і конкурентоздатності на професійній ниві.

Використана література:

1. Садовська Е., Ярошенко А. Формування професійної компетентності соціального працівника в умовах вищого навчального закладу : [монографія]. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. 113 с.
2. Положення про неформальну та інформальну освіту учасників освітнього процесу Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова 2021 р. URL: <https://npu.edu.ua/nmc#normatyvno-pravova-baza>
3. Павлик Н. П. Теорія і практика організації неформальної освіти молоді : [Навчальний посібник]. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2017. 162 с.
4. Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Порядку визнання у вищій та фаховій передвищій освіті результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та / або інформальної освіти». URL: <https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/9272/nakazynformalna.pdf>
5. Про освіту (2017). Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>